

Mesilastõugudest Eestis, tõuparandusest ja emadekasvatusest

Kokkuvõtte loengust Otepää mesindusõppusel Ants Tiirmaa mesilas 03.07.2010.a.

Lektor Mai Endla, lektorileping PR-6-1.5-78

Mesindusloeng toimus Eesti Mesindusprogrammi raames, mida toetab Euroopa Liit

Eestis kasvatatakse kolme tõugu mesilasi – kraini, itaalia kollane ja buchvost. Kaks esimest on looduslikud tõud, mis on aastatuhandetega looduslikes piirkondades arenenud, buchvost on aga 1939.a. Inglismaal tunnustatud tõug, mis on aretatud 12 tõu ristamise teel. Seda tõugu mesilasemasid kasvatab Eestis ainsana Aimar Lauge Muhu saarel. Tõumaterjali toob ta Taanist. Taani on Euroopas ka ainus arvestatav riik selle tõu paljundamisel.

Suurem osa Eesti mesinikke kasvatab kraini ja itaaliakollast mesilast. Paljundamiseks tuuakse materjali Soomest, Norrast, Itaaliast Austriast jm. Kõik need riigid toovad oma algmaterjali kas Austriast (kraini) või Itaaliast (itaalia kollane).

Eestis kasvatavad Austriast tellitud Carnica Singeri järglasi Pärnumaal Selja tõumesila (mesinik V.Talimaa) ja Harjumaal Hüüru tõumesila (mesinik M.Endla).

Itaalia kollase mesilase algmaterjal tuuakse Eestisse enamasti Soomest. Soomlased omakorda toovad selle Itaaliast. Otsesed sidemed eesti mesinikel Itaalia tõumesilatega puuduvad.

Milline tõug Eesti kliimale sobivam on, on vaidlusalune küsimus olnud palju aastaid. Ise ma eelistan kraini tõugu mesilasi. Seda eeskätt nende parema talvitumise tõttu. Kraini tõu ainsaks miinuseks loetakse tema suhteliselt suurt sülemlemistungi. Seda saab aga tunduvalt vähendada pesade õigeaegse ja piisava laiendamise teel.

Itaalia tõugu mesilased on aga nõrgemad talvituja ja omavad suuremat vargustungi. Emamunemisvõime on keskmiselt suurem kraini tõugu mesilasema munemisvõimest, millest tingitult on Itaalia tõugu mesilaspered suuremad ning koguvad hea korje olemasolul ka rohkem mett.

Ükskõik, millist tõugu eelistada, igal juhul on vajalik puhtatõuliste mesilasemade ostmine oma mesilasse. Mida puhtatõulisem on mesilaspere, seda parem on temaga töötada. Ristandid muutuvad kurjaks, mesilased jooksevad mööda kargi. Sülemikuppude kasutamisel suureneb järjest ka sülemlemistung ja väheneb talvekindlus.

Iga mesinik peab teadma oma mesilasperedes mesilasema vanust. Parim meetod selleks on mesilasemade märgistamine. Head emad munevad veel korralikult kolmandal eluaastal, erandkorras isegi neljandal. On aga mesilasemasid, millised tuleb juba teisel aastal välja vahetada. Ema kvaliteeti määratakse haudme järgi. Ebahühtlaselt kirju haue võib viidata ema halvale kvaliteedile, kuid see võib olla ka liigse laiendamise tulemus. Mesinik peab oskama hinnata mesilasema kvaliteeti.

Selleks, et mesilas oleksid kõik noored kvaliteetsed emad, peab iga mesinik oskama kasvatada mesilasemasid. Kõige õigem on mesilasemasid saada kunstlikult emadekasvatuse meetodi teel. Nii saame valida emadekasvatuseks mesila kõige paremad pered.

Juhul, kui mesinik mingil põhjusel ei ole suuteline mesilasemasid kunstlikult kasvatama, peab ta kasutama sülemikuppe. Nii saadakse küll tugevad emad, kuid järeltulevad põlvkonnad on ristandid ja pidevalt suureneb nende sülemlemis tung.

Parimaks emadevahetuse meetodiks on emakuppude kasutamine. Nii võetakse noor ema kõige paremini vastu. Kohe pärast ema kõrvaldamist perest võib sinna asetada puuris kooruva kupu. Kui kupust on ema koorunud, tuleb kontrollida, kas peres ei ole aseema kuppe, ema märgistada ja vabastada. Kui soovite perele anda paarunud mesilasema, siis on parim moodus seda teha suure kattepuuriga. Mesilasema tuleb kattepuuri alla panna toas, et ta juhuslikult lendu minnes kaotsi ei läheks. Kattepuur all hoidke ema 3 –4 päeva. Seejärel tuleb jällegi kontrollida aseemakuppude olemasolu, ning ema vabastada. Enamasti hakkab ema kattepuuri all munema. Kattepuuri puudumisel võib anda ema ka saatepuuriga. Ka selles tuleb ema 3 – 4 päeva kinni hoida. Kahjuks ei saa seal ema küll muneda, aga ta hakkab seda tegema kohe peale vabastamist.

Kokkuvõtte koostas: Mai Endla